

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สมรรถนะของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ
ชื่อและนามสกุล นางสาวศุภลักษณ์ ธนาโรจน์
แขนงวิชา การบริหารการพยาบาล
สาขาวิชา พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีนวล สติติวิทยานันท์
2. อาจารย์ ดร. รุ่งนภา จันทรา

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ไพโรจน์ เกิดมงคล

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ เกิดมงคล)

ดร. สติติ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีนวล สติติวิทยานันท์)

จันทรา

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. รุ่งนภา จันทรา)

ดร. สิริวรรณ ศรีพหล

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ สมรรถนะของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ

ผู้วิจัย นางสาวศุภลักษณ์ ธนาโรจน์ รหัสนักศึกษา 2535100115 **ปริญญา** พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

(การบริหารการพยาบาล) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีนวล สติฉิตวิทยานันท์

(2) อาจารย์ ดร. รุ่งนภา จันทรา **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะของพยาบาลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในงานด้านการจัดการภัยพิบัติ 20 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติงานด้านการจัดการภัยพิบัติ และผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์และเวชกิจฉุกเฉิน

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาสร้างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของข้อคำถามแต่ละข้อ และ ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์และ ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบ หลังจากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เพื่อสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะที่สอดคล้องกันในระดับสำคัญมากที่สุดและมากทุกข้อ ประกอบด้วยสมรรถนะ 6 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการป้องกัน และการบรรเทาความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นจากภัยพิบัติ 2) สมรรถนะด้านเตรียมพร้อมรับภัยพิบัติ 3) สมรรถนะด้านการตอบสนองภัยพิบัติ 4) สมรรถนะด้านการฟื้นฟูสภาพภายหลังเกิดภัยพิบัติ 5) คุณลักษณะความเป็นผู้นำของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ 6) คุณลักษณะทั่วไปของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ

คำสำคัญ สมรรถนะของพยาบาล การจัดการภัยพิบัติ การบรรเทาความรุนแรง การตอบสนองภัยพิบัติ

Thesis title: Competencies for Nurse in Disaster Management

Researcher: Mrs.Supalak Thanaroj; **ID:** 2535100115; **Degree:** Master of Nursing Science (Nursing Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Seenual Sadhitwithayanon; Associate Professor; (2) Dr. Rungrana Chantira; **Academic year:** 2013

Abstract

The purpose of this research was to study the competency of nurses in disaster management. The Subjects were 20 experts in the field of disaster management including the chief of nursing administration, education experts, professionals practice in the field of disaster management, medical and emergency professionals.

A three-steps of Delphi technique was utilized to establish the core competencies appropriate for nurses in disaster management, as follows; 1) interviews were conducted of all the experts in order to identify the competencies required by nurses working in the field of disaster management, 2) the data was analyzed by using content analysis and then were developed the rating scales questionnaire. All items in the questionnaire were ranked in term of the important of the competencies by a prior panel of experts. 3) the rank of competencies was computed using median and interquartile ranges. The questionnaire was sent to previous experts to confirm the previously ranked items. Again median and interquartile ranges were analyzed to summarize the study.

The results of this study indicate that the competencies for nurses in disaster management consist of 6 core components as follow: 1) prevention and mitigation competencies, 2) disaster preparedness competencies, 3) disaster response competencies, 4) recovery and rehabilitation competencies, 5) leadership for disaster nursing management competency, 6) a common features for disasters nursing management competencies.

Keywords : Competencies for nurses, Disaster management, Mitigation violence, Disaster response

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดีของ
รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีนวล สถิตวิทยานันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร. รุ่งนภา จันทรา อาจารย์
ที่ปรึกษารอง ที่ให้คำแนะนำ การแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเมตตา ความเอาใจใส่และให้กำลังใจ
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พัทธพร เกติมงคล ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์จากสาขาวิชา
พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ที่ยิ่งใหญ่ให้แก่
ผู้วิจัยตั้งแต่เข้ารับการศึกษาในสถาบันแห่งนี้ และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่าน ที่กรุณาให้
ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวมข้อมูลให้คำแนะนำ และให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยอย่าง
ดียิ่ง

กราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ชาย และสามี ที่ให้การสนับสนุนการศึกษา ให้ความรัก
ความห่วงใย มาโดยตลอด และกำลังใจจากลูกชายที่น่ารักทั้ง 2 คน ที่ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นต่อ
การศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จ คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นคุณความดีแก่ทุกท่านที่มีส่วนร่วม
สนับสนุนให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี

ศุภลักษณ์ ธนาโรจน์

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	11
การจัดการภัยพิบัติ	11
บทบาทความรับผิดชอบและหน้าที่ของพยาบาลในการจัดการภัยพิบัติ	16
สมรรถนะของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ	24
รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
รูปแบบการวิจัย	67
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	71
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 1	78
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2	79
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 3	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
สรุปการวิจัย	110
อภิปรายผลการวิจัย	117
สมรรถนะด้านเตรียมพร้อมรับภัยพิบัติ	124
สมรรถนะด้านการตอบสนองภัยพิบัติ (Response Competencies)	127
สมรรถนะด้านการฟื้นฟูสภาพภายหลังเกิดภัยพิบัติ	133
คุณลักษณะความเป็นผู้นำของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ	135
คุณลักษณะทั่วไปของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ	136
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	137
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	138
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก	148
ก รายนามและประวัติผู้เชี่ยวชาญ	150
ข ตัวอย่างหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ	157
ค เอกสารรับรองคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	174
ง ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	176
จ ตารางแสดงเปลี่ยนแปลงข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 3	234
ประวัติผู้วิจัย	236

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะของ พยาบาลด้านการประเมินความเสี่ยงและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	81
ตารางที่ 4.2	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้าน การป้องกันความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นจากภัยพิบัติ แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	83
ตารางที่ 4.3	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้าน การ ป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	84
ตารางที่ 4.4	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะ ด้านการสื่อสารและการประสานงาน แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	86
ตารางที่ 4.5	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะ ด้าน การ วางแผนและการเตรียมพร้อมรับภัยพิบัติ แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบ ที่ 2 และรอบที่ 3	87
ตารางที่ 4.6	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะ ด้านการ จัดการทรัพยากร เทคโนโลยีและ การสื่อสาร แสดงผลการ วิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	90
ตารางที่ 4.7	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้าน การเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร ชุมชน และอาสาสมัคร แสดงผลการ วิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	92
ตารางที่ 4.8	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะ ด้านการ ดูแลบุคคลที่ประสบภัยพิบัติ แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.9	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้านการดูแลชุมชน แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	97
ตารางที่ 4.10	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้านการปฏิบัติตามแผนและแนวปฏิบัติที่กำหนด แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูล รอบที่ 2 และรอบที่ 3	98
ตารางที่ 4.11	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะการสื่อสาร ประสานงานเมื่อเกิดภัยพิบัติ แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	100
ตารางที่ 4.12	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้านการปฏิบัติตามหลักกฎหมาย และหลักจริยธรรม แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	102
ตารางที่ 4.13	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้านการดูแลบุคคลที่ประสบภัยพิบัติ แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	103
ตารางที่ 4.14	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้านการฟื้นฟูชุมชนและการประเมินผลการจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	104
ตารางที่ 4.15	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของสมรรถนะด้านการเป็นผู้นำของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	106
ตารางที่ 4.16	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และระดับความสำคัญของคุณลักษณะทั่วไปของพยาบาลด้านการจัดการภัยพิบัติ แสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3	107

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	72

